

Já se na to mnoho nepamatuji, v roce 1938 jsem byl v předškolním věku, ale později mi vše vyprávěli rodiče. Otec v té době učil na zemědělské škole ve Vysokém Mýtě, a to bylo vojenské město. Tři pluky, v některých údobích i velitelství brigády, doplňovací velitelství a další úřady, za městem záložní letiště. Jinak maloměsto se všemi klady a zápory.

A zde se začátkem roku 1938 objevil obchodní cestující, který prodával kufříkové psací stroje. To bylo tehdy zboží, které neprodával žádný maloměstský obchod. Stroje byly výrobkem americké firmy Smith-Corona a byly opravdu kvalitní. Na tom, který si koupil otec, jsem později psal desítky let. Elegantní dřevěný kufřík měl malé označení Gibian a spol. Praha palác Juta. Cena byla zřejmě přiměřená, jinak by to otec nekoupil. Agent strávil v Mýtě několik dní, napřed se vyptal v hospodě, kdo by si stroje mohl koupit. Několik kantorů, nějaký úředník, obchodníci již méně, ale hlavně důstojníci z posádky. Na velitelství pluku sice měli starý velký kancelářský stroj, měli i vojáka, který ho nějak ovládal, ale kdo má čekat, až na něho dojde řada s napsáním jeho dokumentů. Takhle si každý napsal sám na přenosném stroji rozkazy i hlášení, stroj dokázal spolehlivě 5 kopií (i více), je zachována fotografie důstojníka, jak sedí na koni, stroj má na kolenou a píše rozkaz. Prostě úžasná pomůcka k válčení (i trochu ke kariéře). Agent navštěvoval jednotlivé důstojníky a svůj stroj nabízel. Nikomu nevadilo, že mluvil velmi špatnou češtinou a že jeho mateřským jazykem byla němčina, neboť takových občanů měla tehdejší ČSR přes 3 miliony. A zjišťování finanční situace potenciálního zákazníka, to patřilo a dosud patří k obchodu.

A jaká špionáž? Nebezpečná a netrestatelná. Agent možná vyzvěděl drobnosti z vojenských tajemství, třeba, že dělostřelecký pluk 303 má být přeformován a že 9. jízdní pluk má nové koně, ale to nebylo důležité. Hlavní byly jeho poznatky o důstojnících, získané při jednání s nimi, když je navštívil v bytě, a informace si doplnil opatrnými dotazy v hospodě. U někoho mohl zjistit dluhy, nečestné jednání, nebo že manželka velitele 303. pluku je původem Němka a má příbuzné v Německu, atd. Za takto vytipovanými důstojníky mohl být pak vyslán opravdový agent, který s nimi jednal a pokusil se je získat pro spolupráci.

Hlavní poznatek, který agent svým chlebovárcům přinesl, byly tedy charakteristiky velitelů a jejich pluků. Plk. Janko, velitel 303. děl. Pluku, byl sice starý rakouský důstojník, ale kvalifikovaný, přesný, držící výcvik na vysoké úrovni – jeho dělostřelci by se rozhodně trefili první ranou. Velitel 30. p. pluku plukovník Ing. Závada nebyl sice strategický génius, ale tvrdý vlastenec (což prokázal svou smrtí na popravišti za války), o němž se říkalo, že kasárna proměnil v něco jako školu, ale bylo jisté, že on a jeho pluk, pokud budou muset ustoupit, učiní tak až v poslední možné chvíli. Velitel 9. jízdního pluku plk. Šourek byl typický kavalérista – odvážný, někdy až nerozvážný. Psychologicky školený agent získal ze svého jednání jistě podrobnější charakteristiky. V případě války byly jeho informace cennější, než informace o změně ráže děl či minometů. Němci snadno poznali, který pluk stojí proti nim, vždyť čísla pluků

měli naši vojáci na límci a ze znalosti vlastností jeho velitele mohli odhadnout, jak se bude pluk v boji chovat.

A celá tato špionáž byla bez rizika. Prodávané psací stroje byly výborné kvality, obchod byl v pořádku a to ostatní nepřekračovalo žádný paragraf. Po březnu 1939 potkali mýtští občané „agenta“ v Pardubicích v uniformě důstojníka wehrmachtu. Akce byla zřejmě rozsáhlejší, po mnoha letech jsem u přítele uviděl přesně stejný kufříkový psací stroj. Na můj dotaz odpověděl, že ho má po otci, který byl respicientem finanční stráže na jihu Čech.

A. S.

Využití podmíněných reflexů ve vojenství

Podmíněné reflexy objevil asi před sto lety ruský vědec I. P. Pavlov. Je to automatická reakce některých vyšších živočichů (i člověka) na vnější popud – povel či signál. Tato reakce se dá cvičením vypěstovat do naprostého automatismu. Ve vojenství toho využili v poválečných letech dva aspiranti (absolventi školy pro důstojníky v záloze), sloužící u dělostřelectva.

Sloužili u smíšeného oddílu dělostřelectva, kde byla jak trakce automobilní, tak hipomobilní. Velitel oddílu byl ze staré školy, takže jak on sám, tak velitelé baterií a děl hipomobilní části museli jezdit na koni. A to se našim aspirantům nelíbilo, byli již z moderní školy a těšili se, jak budou jezdit auty či na motocyklu.

Hřebelcovat koně a kydat hnůj jim nevonělo a navíc je velitel potrestal za nějaký přestupek tím, že se museli starat i o jeho koně, každý den ho projíždět, hřebelcovat, čistit. Taková potupa! Ale věděli si rady. Když koně ve stáji vyčistili a vyhřebelcovali, tak jeden zařval „Smíšený oddíl!“ a druhý švihnul koně přes zadní nohy bičem. Švihnutí koně zabořilo, a tak kůň vyhodil zadními nohami. Cvičení se opakovalo každý den, velitelův kůň byl učenlivý, Pavlovovy reflexy fungovaly. A tak brzy stačilo vykřiknout povel a kůň vyhodil.

Přišel státní svátek, oddíl vyrukoval na náměstí svého města, velitel samozřejmě na koni. Když měla začít přehlídka, zavelel „Smíšený oddíl!“ Pozor již nedořekl, neboť reflexy zafungovaly, kobyla vyhodila a velitel, který nic podobného nečekal, se ocitl na zemi. Pomsta obou aspirantů byla sladká a na viníky se nepřišlo.

A. S.